

Zanda bulunmamak, gıybet etmemek, tecessüs etmemek

Ey iman edenler, zandan çok kaçınınız; çünkü zannın bir kısmı günahdır. Tecessüs etmeyin (birbirinizin gizli yönlerini araştırmayın). Kiminiz kiminizin gıybetini yapmasın (arkasından çekiştirmesin.) Sizden biriniz, ölü kardeşinin etini yemeyi sever mi? İşte, bundan tiksindiniz. Allah'tan korkup-sakının. Şüphesiz Allah, tevbeleri kabul edendir, çok esirgeyendir. (Hucurat Suresi, 12)

Ayette, müminin sakınması gereken üç önemli tavrıdan söz edilmektedir; zanda bulunmamak, gıybet etmemek, tecessüs etmemek... Bunlar aynı zamanda birbirleriyle bağlantılı davranışlardır. Çünkü gıybet eden, yani bir mümini arkasından çekiştiren kişi, zaten onun hakkında birtakım kötü zanlar da besliyor demektir. Aynı şekilde tecessüs eden bir kişi de çeşitli zanlar üzerine böyle bir davranışta bulunmaktadır.

Her üçünün de ortak noktası, müminleri inciten, müminler arasındaki tesanüt ve dayanışmayı zedeleyen, sevgi, şefkat ve merhameti azaltan davranışlar olmasıdır. Tümü de küfür toplumunun gündelik yaşamında vazgeçilmez hale gelmiş çirkin alışkanlıklardır. Cahiliyenin gayet doğal karşıladığı bu alışkanlıkların aslında ne kadar rahatsızlık veren hareketler olduğu ayetteki gıybetle ilgili benzetmeden de anlaşılabilir. Ayrıca bir başka ayette de 'arkadan çekiştirenler' hakkında Allah'ın büyük bir uyarısı yer almaktadır. Ayette şöyle hükmedilir:

Arkadan çekiştirip duran, kaş göz hareketleriyle alay eden her kişinin vay haline... (Hümeze Suresi, 1)

Hayır; andolsun o, 'hutame'ye atılacaktır. "Hutame"nin ne olduğunu sana bildiren nedir? Allah'ın tutuşturulmuş ateşidir. (Hümeze Suresi, 4-6)

Görüldüğü gibi ayetin devamında, bu davranış biçimini benimseyenlere yönelik kesin bir cehennem uyarısı vardır. Bu kötü ahlakın müminlerin çok dikkatli olmaları gereken Kuran dışı bir davranış olduğu açıktır.

İnkarcıların birbirlerine olan kin, haset ve çekememezliklerinden kaynaklanan tecessüs, gıybet gibi davranışları şeytan müminlere makul gösterebilmek için din adına yaptırma çalışabilir. Örneğin hata ve eksiklikleri olan bir müminin, arkasından çekiştirmeyi onun iyiliği ya da dinin menfaati için yapılması gereken bir hareketmiş gibi göstermeye çalışabilir. Oysa Allah Kuran'da müminleri bu davranıştan kesin olarak menetmiştir.

Ayette bildirilen müminlerin sakınması gereken hatalar içinde bir diğer tavır da "zanda bulunmamak"tır. Gıybet ve tecessüs zanna göre daha somut, yani dıştan görülebilen hatalardır. Bu nedenle bu hataları yapanları gören diğer müminler onları uyarıp bu davranıştan menetme imkanına sahip olabilirler. Ancak zan, kalpte beliren ve açığa vurulmadıkça müminin yalnız kendisinin tespit edip önlem alabileceği bir olaydır. Bunu yapmaz da gaflete dalarsa, kendi kendine düşünürken ayette günah sayılan birçok kötü zanda bulunabilir. Buradan müminin yalnızca yaptıklarından değil, niyetinden, duygu ve düşüncelerinden de sorumlu olduğunu anlamaktayız. Kitap boyunca inceleyeceğimiz, kin, haset, korku, sevgi ve buna benzer birçok kavram da sorumlu olunan bu duygulardandır. Bu nedenle, müminin aklından geçirdikleri ve hissettikleri Allah'ın sınırlarını aşmamalıdır. Kuran'ın ve sünnetin rehberliğinde duygu ve düşüncelerini terbiye eden insan ise şüphesiz en doğru yola ulaşır.

<https://www.harunyahya.info/makaleler/zanda-bulunmamak-giybet-etmemek-tecessus-etmemek>